

TÜRKİYE'DE NECİB MAHFUZ LİTERATÜRÜNE GENEL BİR BAKIŞ

Musa YILDIZ¹

Necib Mahfuz, 11 Aralık 1911'de Kahire'nin el-Cemâliyye semtinde doğdu. İlk ve orta tahsilini taşındıkları el-Abbâsiyye'de tamamlayan Necîb Mahfûz, 1934 yılında Kahire Üniversitesi, Felsefe Bölümünü bitirdikten sonra aynı alanda yüksek lisans yapmaya başladı. Şeyh Mustafâ Abdurrâzık'ın danışmanlığında "İslâm Tasavvufunda Estetik" adlı bir tez aldı. Fakat bu çalışmasını yarıda bıraktı ve edebiyata yöneldi (Şalak, 1979: 43).

Üniversiteden mezun olduğu 1934 yılından emekliye ayrıldığı 1971 yılına kadar pek çok resmî görevlerde bulundu. İlk olarak Kahire Üniversitesinde sekreter olarak çalıştı ve 1939 yılında Vakıflar Bakanlığına geçti. 1954 yılında bu bakanlıktan ayrılarak Kültür Bakanlığında, Sinema Eserlerini İnceleme Dairesi Başkanı oldu. Daha sonra aynı bakanlıkta, Sinemadan Sorumlu Müsteşar oldu ve emekliliğine kadar bu görevini sürdürdü (Bedr, 1978: 83). Emekliye ayrıldıktan sonra *el-Ehrâm* gazetesinde köşe yazarlığı yapmaya başlamasının yanında, kısa hikâye ve roman yazmaya devam etti.

Necîb Mahfûz, dünya çapında ünlü edebiyatçılardan Tolstoy, Dostoyevsky, Chekov, Maupassant, Shakespeare, İbsen, Flaubert, Sartre, Camus, Mauriac gibi yazarların eserlerini okudu ve bunlardan etkilendi (Devvâre, 1989:212). Arap dünyasında Mahfûz'un etkisinde kaldığı, düşünce yapısının ve kişiliğinin oluşumunda rol oynadığı bilinen en önemli yazarlar Abbâs Mahmûd el-Akkâd ve Tâhâ Huseyn'dir. Bizzat kendisi yazarlığı Abbâs Mahmûd el-Akkâd'dan, akılcılığı ve batıyla verimli iletişim kurmayı ise Tâhâ Huseyn'den öğrendiğini söylemiştir (eş-Şeyh, 1987:29).

Daima halkı öne çıkarması ve sosyalist görüşleri ile tanınan Kıptî yazar Selâme Mûsâ (Yıldız, 2009b:347-348) da, onun etkisinde kaldığı bir başka isimdir. Necîb Mahfûz'un roman yazarlığına eski Mısır tarihini konu edinen romanlarıyla başlaması tamamen Selâme Mûsâ'nın etkisiyledir. Bu tarihî romanları; *Abesu'l-Akdâr* (1939), *Râdûbîs* (1943) ve *Kifâh Tîbe* (1944)'dir. Daha sonra toplumcu gerçekçi roman yazmaya yönelmiştir (Nessâc, 1980:49). Bu romanların en ünlüleri Mısır toplumunun bir yansıması olan Kahire'nin el-Huseyn semtindeki bir sokakta yaşanan olayları konu

¹ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Arap Dili Eğitimi Ana Bilim Dalı.

edinen *Zukâku'l-Midakk* (1947) romanı ve orta hâlli bir Mısır ailesinin üç kuşağının hayatını anlatan *Beyne'l-Kasrayn* (1956), *Kasru'ş-Şevk* (1957) ve *es-Sukkeriyye* (1957) romanlarından oluşan üçlemesidir.

23 Temmuz 1952 devriminden sonra, bir süre edebiyattan uzak kalan Necîb Mahfûz, 1959'da *el-Ehrâm* gazetesinde tefrikasına başladığı *Evlâdu Hâratinâ* adlı sembolik romanıyla yeniden ortaya çıkar. Bu roman başlangıçtan çağımıza kadar insanlık tarihini konu edinir. Yoğun semboller içerdiğinden, eser yayınlandığı dönemde büyük tartışmalara konu olmuştur. Bu sebeple kitap olarak, ancak 1967 yılında Beyrut'ta Dâru'l-Âdâb tarafından basılabilmıştır.

Evlâdu Hâratinâ'yı *el-Liss ve'l-Kilâb* (1961), *es-Summân ve'l-Harîf* (1962), *et-Tarîk* (1964), *eş-Şehhâz* (1965), *Sersera Fevka'n-Nîl* (1966) ve *Mîrâmâr* (1967) adlı sembolik romanları izler. Eleştirmenler Mahfûz'un 1952 sonrasına "felsefî gerçekçilik" ya da "yeni gerçekçilik" adını vermişlerdir (eş-Şeyh, 13). Mahfûz'un 1988 yılı Nobel edebiyat ödülünü almasında bu sembolik romanların büyük payı vardır. Ona göre bu ödül sadece kendisinin değil, Mısır'ın, Arapların ve tüm Arap edebiyatınıdır (Bardağcı, 1988:5).

Romanları Mısırlıların sosyal, kültürel, siyasî ve ekonomik fotoğrafı gibidir. Roman ve hikâyelerinde mekân hep Kahire'dir. Kullandığı dil fushâ denilen yazı dili Arapçasıdır. Kendisine "Niçin sürekli olarak fushâ yazdınız?" sorusuna verdiği cevap şöyledir:

"Yazı dili bence fushâdır ve ben böyle yetiştim. Çocukluğumdan beri bu dili kullanırım. Bu konuda hiçbir taviz vermem. Düşüncelerim avamcadır; ama yazıya dökülürken, fushâ'ya döner. Bence işin doğrusu da bu, zîrâ insanlık ve kültür için tek bir dilin gerekliliğine inanırım. Bugün Avrupa Lâtince yazmayı sürdürebilseydi, kültür açısından kuşkusuz çok büyük yararı olurdu. Meselâ İngiltere'de çıkan bir kitabı herkes okuyabilirdi; ama olmadı ve şimdi çeviriye ihtiyaçları var.

Araplar, okyanustan körfeze kadar uzanan bir bölgede yaşıyor ve değişik lehçeler kullanıyor. Her biri mahallî bir dil... Eğer bu dillerden biriyle yazacak olsak birliğimizi kaybederdik. Hatta aynı ülkede bile birlik olmazdı. Araplar birbirlerini anlayabilmek için tercüman kullanmak zorunda kalırlardı; ama ortak bir dilimiz var. O da fushâ... Ben, bu dille yazıyorum."

Necîb Mahfûz, 14 Ekim 1994 tarihinde Nil kenarında yaptığı bir yürüyüş sırasında bir genç tarafından bıçaklı saldırıya uğradı ve bu saldırıdan boyun bölgesine aldığı ağır darbeye kurtuldu. Geçirdiği bir dizi ameliyat sonrasında sağ tarafına felç vurduğundan eli kalem tutamaz duruma geldi.

19 Temmuz 2006 tarihinde yaptığı bir yürüyüş sırasında düşmesi sonucunda başından yaralanan Necîb Mahfûz, kaldırıldığı hastanede 30 Ağustos 2006 Çarşamba günü vefat etti. Cenaze namazı Mısır'ın başkenti Kahire'nin el-Raşdân Camisinde Ezher Şeyhi Muhammed Seyyid Tantâvî tarafından kıldırıldı. Dönemin Mısır Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek de cenaze töreninde hazır bulundu (Yıldız, 2009a:20).

Eserleri:

Necîb Mahfûz'dan geriye otuz dört roman, on dokuz kısa öykü koleksiyonu, iki diyalog türü eser ve bir çeviri eser kalmıştır (Yıldız, 1998:45-49). Türkiye'de Necîb Mahfûz literatürüne genel bir bakış atarken önce romanlarından Türkçeye çevirilenlere işaret etmek istiyorum:

A. Türkçeye Çevirilen Romanları:

1.*el-Kâhiretu'l-Cedîde* (1945), *Savrulan Kahire* adıyla Halim Öznurhan (Ankara 2005) ve *Kahire Modern* adıyla Olcay Boynudelik Arlı (İstanbul 2016) tarafından Türkçeye çevirilmiştir.

2.*Hânu'l-Halîlî* (1946), *Hân el-Halîlî'de* adıyla Bedrettin Aytaç tarafından Türkçeye çevrilmiştir (İstanbul 1999).

3.*Zukâku'l-Midakk* (1947), *Ara Sokak* adıyla Güler Dikmen (İstanbul 1977), *Sokaktakiler* adıyla Hasan Akay (İstanbul 1989), *Midak Sokağı* adıyla Leyla Tonguç Basmacı (İstanbul 2011) tarafından Türkçeye çevrilmiştir.

4.*es-Serâb* (1948), *Serap* adıyla Işıl Alatlı tarafından Türkçeye çevrilmiştir (İstanbul 2010).

5.*Bidâye ve Nihâye* (1949), *Başlangıç ve Son* adıyla Işıl Alatlı tarafından Türkçeye çevrilmiştir (İstanbul 2011).

6.*Beyne'l-Kasrayn* (1956), *Saray Gezisi* adıyla Işıl Alatlı tarafından Türkçeye çevrilmiştir (İstanbul 2008).

7.*Kasru'ş-Şevk* (1957), *Şevk Sarayı* adıyla Işıl Alatlı tarafında Türkçeye çevrilmiştir (İstanbul 2008).

8.*es-Sukkeriyye* (1957), *Şeker Sokağı* adıyla Işıl Alatlı tarafından Türkçeye çevrilmiştir (İstanbul 2008).

9.*el-Liss ve'l-Kilâb* (1961), *Hırsız ve Köpekler* adıyla Rahmi Er (Ankara 1996) ve aynı adla Avi Pardo (İstanbul 2009) tarafından Türkçeye çevrilmiştir.

10.*es-Summân ve'l-Harîf* (1962), *Bıldırçın ve Sonbahar* adıyla ismi belirtilmeyen bir mütercim tarafından Türkçeye çevrilmiştir (İstanbul 2000).

11.*et-Tarîk* (1964), *Arayış* adıyla Işıl Alatlı tarafından Türkçeye çevrilmiştir (İstanbul 2012).

12.*eş-Şehhâz* (1965), *Dilenci* adıyla Erdal Alova (İstanbul 2009) ve aynı adla Muharrem Hilmi Özev tarafından (İstanbul 2012) Türkçeye çevrilmiştir.

13.*Sersera fevka'n-Nîl* (1966), *Nil Üstünde Gevezelik* adıyla Rahmi Er tarafından Türkçeye çevrilmiştir (İstanbul 2012).

14.*Mîrâmâr* (1967), *Miramar* adıyla Yüksel Peker (İstanbul 1989) ve aynı adla Suat Ertüzün (İstanbul 2010) tarafından Türkçeye çevrilmiştir.

15.*Evlâdu Hâratinâ* (1967), *Cebelavi Sokağının Çocukları* adıyla Leyla Tonguç Basmacı tarafından Türkçeye çevrilmiştir (İstanbul 2008).

16.*el-Merâyâ* (1972), *Aynalar* adıyla Işıl Alatlı tarafından Türkçeye çevrilmiştir (İstanbul 2010).

17.*el-Kerneke* (1974), *Karnak Kafe* adıyla Leyla Tonguç Basmacı tarafından Türkçeye çevrilmiştir (İstanbul 2008).

18.*Hadratu'l-Muhterem* (1976), *Muhterem Efendim* adıyla Işıl Alatlı tarafından Türkçeye çevrilmiştir (İstanbul 2012).

19.*Melhametu'l-Harâfiş* (1977), *Ezilenler* adıyla Volkan Atmaca tarafından Türkçeye çevrilmiştir (İstanbul 2013).

20.*Asru'l-Hubb* (1980), *Aşk Zamanı* adıyla Dilek Şendil tarafından Türkçeye çevrilmiştir. (İstanbul 2010).

21.*Efrâhu'l-Kubbe* (1981), *Düğün Evi* adıyla Aslı Çingil tarafından Türkçeye çevrilmiştir (İstanbul 2007).

22.*Leyâlî Elf Leyle* (1982), *Binbirinci Gecedен Sonra* adıyla A. Sait Aykut tarafından Türkçeye çevrilmiştir (İstanbul 2002).

23.*el-Bâkî mine'z-Zemen Sâ'a* (1982), *Nil'in Üç Çocuğu* adıyla Kadir Polater (İstanbul 1992) ve *Zamanın Hükümü* adıyla Utku Umut Bulsun (İstanbul 2011) tarafından Türkçeye çevrilmiştir.

24.*Rihle İbn Fattûme* (1983), *İbni Fattume'nin Seyahati* adıyla Nevzat Hafız Yanık tarafından Türkçeye çevrilmiştir (İstanbul 2013).

25. *Yevme Kutile'z-Za'im* (1985), *Başkanın Öldürüldüğü Gün* adıyla Lütfullah Gökteş (İstanbul 1992) ve aynı adla İlknur Özdemir (İstanbul 2010) tarafından Türkçeye çevrilmiştir

26. *Kuştimur* (1988), *Kuştimur Kahvesi* adıyla Utku Umut Bulsun tarafından Türkçeye çevrilmiştir (İstanbul 2012).

B. Kısa Öykü Koleksiyonları: 1. *Hemsu'l-Cunûn* (1938): Bu koleksiyonda bulunan “Bezletu'l-Esîr” adlı öykü, Musa Yıldız tarafından “Esir Elbisesi”; Mesut Yazıcı ve Erdinç Doğru tarafından “Esir Üniforması” adıyla ayrı ayrı Türkçeye çevrilmiştir. “el-Kahvetu'l-Hâliye” adlı öykü, Musa Yıldız tarafından “Boş Kahvehane” adıyla Türkçeye çevrilmiştir (Yıldız, 1999:35-40).

2. *Dunyâ Allâh* (1963): Bu koleksiyonda bulunan “Dunyâ Allâh” adlı öykü, Musa Yıldız tarafından “Dünya Hâli” adıyla Türkçeye çevrilmiştir (Yıldız, 1999:53-68). “el-Cebbâr” adlı öykü, Erdinç Doğru ve Hakkı Suçin tarafından “Zorba” adıyla Türkçeye çevrilmiştir. “Hanzal ve'l-Askerî” adlı öykü, Tomris Uyar tarafından “Hanzal ile Polis”, Erdinç Doğru tarafından da “Hanzal ve Polis” adıyla Türkçeye çevrilmiştir. “el-Câmi' fi'd-Derb” adlı öykü “Dar Sokaktaki Cami” adıyla Tomris Uyar tarafından İngilizceden Türkçeye çevrilmiştir. “Dıd Mechûl” adlı öykü, Erdinç Doğru tarafından da “Faili Meçhul” adıyla Türkçeye çevrilmiştir. “Za'belâvî” adlı öykü, Halim Öznurhan ve Hatice Güt tarafından ayrı ayrı Zabelavî adıyla Türkçeye çevrilmiştir. “Mendûb Fevka'l-Âde” adlı öykü, Halim Öznurhan tarafından “Sıradışı Yetkili” adıyla Türkçeye çevrilmiştir.

3. *Beyt Seyyi'u's-Sum'a* (1965): Bu koleksiyondaki “Sûku'l-Kantû” adlı öykü, Musa Yıldız tarafından “Bit Pazarı” adıyla Türkçeye çevrilmiştir (Yıldız, 1999:79-86).

4. *Tahte'l-Mizalle* (1969): Bu koleksiyonundaki “el-Hâvî Hatafe't-Tabak” adlı öykü, Orhan Çolak tarafından “Tabağı Sihirbaz Çaldı” adıyla Türkçeye çevrilmiştir. “el-Vechu'l-Âhâr” adlı öykü, Erdinç Doğru tarafından “Öteki Yüz” adıyla Türkçeye çevrilmiştir.

5. *Hikâye bi-lâ Bidâye ve-lâ Nihâye* (1971): Bu koleksiyondaki “er-Raculu'illezi fekade zâkiratehu merrateyni” adlı öykü, Halim Öznurhan tarafından “Hafızasını İki Kere Kaybeden Adam” adıyla Türkçeye çevrilmiştir.

6. *el-Hubbu Fevka Hedabeti'l-Herem* (1979): Bu koleksiyondaki “Sâhibu's-Sûra” adlı öykü, Halim Öznurhan tarafından “Resimdeki Kişi” adıyla Türkçeye

çevrilmiştir. “el-Havâdisu’l-Musîra” adlı öykü Halim Öznurhan tarafından “Şaşırtıcı Olaylar” adıyla Türkçeye çevrilmiştir.

7.eş-Şeytân Ya’iz (1979): Bu koleksiyondaki “Usra enâha aleyha’d-dehr” adlı öykü, Halim Öznurhan tarafından “Feleğin Sillesini Yemiş Bir Aile” adıyla Türkçeye çevrilmiştir. “er-Risâle” adlı öykü, Halim Öznurhan tarafından “Mektup” adıyla Türkçeye çevrilmiştir. “Karâr fî dav’i’l-berk” adlı öykü, Halim Öznurhan tarafından “Şimşek Işığında Karar” adıyla Türkçeye çevrilmiştir.

8.el-Fecru’l-Kâzib (1989): Bu koleksiyondaki “Nisf Yevm” adlı öykü, Musa Yıldız tarafından “Yarım Gün” adıyla Türkçeye çevrilmiştir (Yıldız, 1999:137-142). “Fi’l-Medîne” adlı öykü, Musa Yıldız tarafından “Şehirde” adıyla Türkçeye çevrilmiştir (Yıldız, 1999:147-151). “Maradu’s-Se’âde” adlı öykü, Murat Göçer tarafından “Mutluluk Hastalığı” adıyla Türkçeye çevrilmiştir. “el-Meydân ve’l-Makhâ” adlı öykü, Yusuf Sami Samancı tarafından “Meydan ve Kahvehane” adıyla Türkçeye çevrilmiştir. Bu koleksiyonda yer alan 20 öykünün tamamı Ayça Çınaroğlu tarafından *Zaman ve Mekan* adıyla Türkçeye çevrilmiştir (İstanbul 2015).

C.Türkiye’de Hakkında Yapılan Tezler:

1.Musa Yıldız, *Necîb Mahfûz (Hayatı, Eserleri ve Kısa Hikayeleri)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Ü., Sos. Bil. Enst., Ankara 1992.

2.A. Kazım Ürün, *Necîb Mahfûz ve Toplumcu Gerçekçi Romanları* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Ü., Sos. Bil. Enst., Erzurum 1994.

3.Mesut Yazıcı, *Türkçe’de Necîb Mahfûz* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Ü., Sos. Bil. Enst., Ankara 1997.

4.Musa Yıldız, *Necîb Mahfûz’un Sembolik Romanları* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gazi Ü., Sos. Bil. Enst., Ankara 1998.

5.Cüneyt Mehmet Şimşek, *Necîb Mahfûz ve Üç Romanının Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Ü., Sos. Bil. Enst., Bursa 1999.

6.Yusuf Köşeli, *Necîb Mahfûz, Hayatı, Eserleri ve eş-Şehhâz "Dilenci" Adlı Romanı*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Ü., Sos. Bil. Enst., Erzurum 2005.

7.İsmail Gündüz, *Necîb Mahfûz’un Hammâratu’l-Kitti’l-Esved Adlı Eserinin İncelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Ü., Sos. Bil. Enst., Konya 2008.

8.Zeynep Orhan, *Peyami Safa'nın Fatih-Harbiye ve Necip Mahfuz'un Midak Sokağı Romanlarındaki Karakterlerin Analitik Karşılaştırılması*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir Osmangazi Ü., Sos. Bil. Enst., Eskişehir 2009.

9.Yasemin Kozakoğlu, *Necip Mahfuz'un es-Sülasıyye (Üçleme) Adlı Eserinde Kadın Figürü*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Ü., Sos. Bil. Enst., Konya 2010.

10.İbrahim Ünal, *Necip Mahfuz'un Tarihî Romanları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale Ü., Sos. Bil. Enst., Kırıkkale 2012.

11.Mehmet Ali Ersöz, *Necip Mahfuz'un Midak Sokağı Adlı Romanının Tahlili*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Ü., Sos. Bil. Enst., İstanbul 2014.

D.Türkiye'de Hakkında Yazılan Kitaplar:

1.Erol Ayyıldız, *Necip Mahfuz, Hayatı, Sanatı ve Eserleri*, Bursa ts.

2.Kazım Ürün, *Çağdaş Mısır Romanında Necip Mahfuz ve Toplumcu Gerçekçi Romanları*, Konya 1997.

3.Musa Yıldız, *Esir Üniforması*, İstanbul 1999.

E. Türkiye'de Hakkında Yazılan Makaleler:

1. Hamdi, Sakkut, "Necip Mahfuz'un Kısa Hikâyeleri", Çev. Azmi Yüksel, *Ankara Ü., D.T.C.F. Doğu Dilleri Dergisi*, Cilt:IV, Sayı:1, s.125-137, (1985).

2. Murat Bardakçı, "Necip Mahfuz'la Edebiyat ve Nobel Söyleşisi", *Hürriyet Gösteri Sanat Edebiyat Dergisi*, , s.4-7, (1988).

3. Azmi YÜKSEL, "Necip Mahfuz ve Zukâku'l-Midakk'ı Adlı Romanı", *Gazi Ü., Gazi Eğt. Fak. Dergisi*, C.8, Sayı:1, s.283-305, (1992).

4. Rahmi Er, "Necip Mahfuz'un el-Liss ve'l-Kilâb Adlı Romanı Üzerine", *TÖMER Dil Dergisi*, Sayı:46, s.5-17, (1996).

5. Musa Yıldız, "Necip Mahfuz'un et-Tarîk İsimli Romanı", *Gazi Ü., Gazi Eğt. Fak. Dergisi*, C.17, Sayı:1, s.19-32, (1997).

6. Musa Yıldız, "Necip Mahfuz'un Mirâmâr Adlı Romanı Üzerine Bir İnceleme", *EKEV Akademi Dergisi*, C.1, Sayı:2, s.275-298, (1998).

7. Musa Yıldız, "Necip Mahfuz'un Sersera Fevka'n-Nîl Adlı Romanı", *Gazi Ü., Gazi Eğt. Fak. Dergisi*, C.18, Sayı:3, s.99-118, (1998).

8. Bedrettin Aytaç, "Necip Mahfuz'un Hikâyât Hâratinâ Adlı Eserinde anlatım Sanatı", *EKEV Akademi*, C.1, Sayı:3, s.309-320, (1998).

9. Musa Yıldız, "Necip Mahfuz'un Kısa Hikâyelerinde Bazı Temalar", *EKEV Akademi*, C.1, Sayı:4, s.135-146, (1999).

10. Musa Yıldız, "Nobel Ödüllü Yazar Necip Mahfuz'un el-Liss ve'l-Kilâb Adlı Romanı", *Nüsha Dergisi*, Sayı:5, s.23-48, (2002).

11. Musa Yıldız, “Nobel Ödüllü Yazar Necîb Mahfûz’un eş-Şehhâz Adlı Romanı”, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 6, Sayı:1, s.19-46, (2002).
12. Halim Öznurhan, “Kahire’nin Romancısı Necîb Mahfûz”, *Yedi İklim*, S:199, İstanbul, s.64-66 (2006).
13. Musa Yıldız, “Nobel Ödüllü Mısırlı Yazar Necîb Mahfûz’un Ardından”, *Folklor Edebiyat Dergisi (Doğu Edebiyatları Özel Sayısı)*, s.85-104 (2008).
14. Musa Yıldız, “Necîb Mahfûz (Hayatı, Eserleri ve Türkçe Çevirileri)”, *Nüsha Dergisi*, Sayı:29, s.17-28 (2009).
15. Cemal Abdullah Aydın, “Necip Mahfuz’un Yankı Adlı Kısa Hikayesi”, *Şarkiyat Mecmuası*, Sayı:17, s.13-27, (2010).
16. Halim Öznurhan, “Yüzüncü Doğum Yılında Necîb Mahfûz”, *Temrin Aylık Düşünce ve Edebiyat Dergisi*, Sayı:45, s.10-12, (2012).
17. Musa Yıldız, “Necîb Mahfûz (94 yıl, 8 ay, 20 Gün Süren Velud Bir Hayat)”, *Temrin Aylık Düşünce ve Edebiyat Dergisi*, Sayı:45, s.13-16, (2012).
18. Asuman Kafaoglu Büke, “Aşk Zamanı”, *Temrin Aylık Düşünce ve Edebiyat Dergisi*, Sayı:45, s.17-18, (2012).
19. İbrahim Atay, “Beheri’yi Kim Öldürdü?”, *Temrin Aylık Düşünce ve Edebiyat Dergisi*, Sayı:45, s.19-20, (2012).
20. Bülent Korkmaz, “Necip Mahfuz’dan Bir Mısır Devrimi Romanı: Karnak Kafe”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Cilt 53, Sayı:1, s.135-154, (2013).
21. Asiye Çelenlioğlu, “Necip Mahfuz’un Üçlemesinde Eleştirel Gerçeklik”, *Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi*, Cilt 9, Sayı:1, s.1-21, (2017).

F. Türkiye’de Hakkında Yazılan İnternet Makaleleri:

1. <http://kirmizikediedebiyat.blogspot.com.tr/2015/04/levent-tulek-vatan-kitapta-yazd-necib.html> (22.08.2017).
2. <http://egoistokur.com/necip-mahfuz-yeni-bir-sartre-yeni-bir-camus-yok/> (25.08.2017).
3. <https://melisyalcin.wordpress.com/2013/09/16/nobel-necip-mahfuzu-kazandi/> (25.08.2017).
4. <http://www.sabitfikir.com/elestiri/misir-necip-mahfuz-un-penceresinden-bakmak> (25.08.2017).
5. <http://www.yenisafak.com/yazarlar/akifemre/necip-mahfuz-ve-nobel-1296> (22.08.2017).
6. <http://www.milligazete.com.tr/haber/1128542/misirli-necip-mahfuzun-romanlari> (24.08.2017).

F. Türkiye’de Hakkında Sunulan Sempozyum Bildirisi:

Yıldız, Musa, “Mısırlı Yazar Necîb Mahfûz’un Evlâdu Hâratinâ Adlı Romanındaki Sembolik Kavramlar ve Çözümlemesi”, *Fırat Üniversitesi Birinci Orta Doğu Semineri* (Elazığ, 29-31 Mayıs 2003), s.209-238.

Sonuç olarak, Türkiye’de hakkında yapılan ilk bilimsel çalışma yüksek lisans tezi olarak 1992 yılında tarafımızdan hazırlanmıştır. Necîb Mahfûz’la ilgili çalışmalar özellikle onun 1988 yılında Nobel Edebiyat ödülünü almasından sonra ülkemizde ve dünyada çoğalmaya başlamıştır. Zaman içinde Necib Mahfuz’la ilgili çalışmaların sayısının ülkemizde çoğalması ve eserlerinin Türkçeye çevrilmesi Türkiye ve Mısır toplumlarının arasındaki kültürel etkileşimin artması açısından önemli olmuştur. Bu çevirilerin Mısırlı edebiyatçıların eserlerinden yapılması yanında diğer Arap ülkelerinden yazarların eserlerinden de yapılması gönül coğrafyamızda ilişkilerin her bakımdan güçlenmesine vesile olacaktır.

KAYNAKÇA

- ‘Abdu’l-Muhsin Tâhâ BEDR, *er-Ru’ye ve’l-Edât*, Kahire 1978.
- ‘Alî ŞALAK, *Necîb Mahfûz fî Mechûlihi’l-Ma’lûm*, Beyrut 1979.
- Fu’âd DEVVÂRE, *Necîb Mahfûz mine’l-Kavmiyye ile’l-‘Âlemiyye*, Kahire 1989.
- İbrâhîm eş-ŞEYH, *Mevâkif İctimâ’iyye ve Siyâsiyye fî Edeb Necîb Mahfûz*, 3.Baskı, Kahire 1987.
- Murat BARDAKÇI, “Necip Mahfuz’la Edebiyat ve Nobel Söyleşisi”, *Hürriyet Gösteri Sanat Edebiyat Dergisi*, Aralık 1988.
- Kazım ÜRÜN, *Çağdaş Mısır Romanında Necîb Mahfûz ve Toplumcu Gerçekçi Romanları*, Konya 1997.
- Musa YILDIZ, *Necîb Mahfûz’un Sembolik Romanları*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara 1998.
- Musa YILDIZ, *Esir Üniforması*, İstanbul 1999.
- Musa YILDIZ, “Necîb Mahfûz (Hayatı, Eserleri ve Türkçe Çevirileri)”, *Nüşa Dergisi*, S.29, Ankara 2009, s.17-28.
- Musa YILDIZ, “Selâme Mûsâ”, *DİA*, XXXVI, 347-348 (2009).
- Musa YILDIZ, “Necîb Mahfûz”, *DİA*, EK-2, 352-354 (2016).
- Seyyid Hâmid en-NESSÂC, *Bânûrâma’r-Rivâyeti’l-‘Arabîyyeti’l-Hadîse*, Kahire 1980.